

§9**Mer relevant än någonsin. Biblioteksplan för
Stockholms stad 2022-2025**

Dnr 1.1/1800/2021

Beslut

Kulturnämnden beslutar enligt förslag från kulturförvaltningen:

1. Kulturnämnden godkänner förslag till biblioteksplan
2. Ärendet hemställs till kommunfullmäktige
3. Ärendet justeras omedelbart

Handlingar i ärendet

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande i rubricerat ärende från 2021-06-04.

Sammanfattning

Med utgångspunkt i Vision 2040 - Möjligheternas Stockholm pekar biblioteksplan 2022-2025 ut riktningen för bibliotekets roll i att bidra till en stad som är världsledande i att leva upp till mänskliga rättigheter och barnrätt, där mångfald, innovationer, nytänkande och tillgänglighet är ledord. Uppdraget formuleras i bibliotekslagen, som också pekar ut prioriterade målgrupper: personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter, personer med annat modersmål än svenska samt barn och ungdomar.

Mer relevant än någonsin – biblioteksplan 2022-2025 bygger på en bred datainsamling där användare, icke-användare, medarbetare, samarbetspartners och andra samhällsaktörer har deltagit.

Med utgångspunkt från en positionering av bibliotekets roll i Stockholm, där det samhällsviktiga uppdraget, det litterära ekosystemet, den oberoende platsen och samverkan är grundstenar, formas fem strategiska förflyttningar för biblioteksverksamheten de kommande åren:

- Från bokrygg till levande litteratur
- Från bibliotekets bestånd till stockholmarnas samling
- Från kopieringsrum till samhällsuppdrag
- Från biblioteket mitt i byn till bibliotek i hela staden
- Från erbjudande till inbjudande

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordförande Jonas Naddebo (C), Kristina Lutz m.fl. (M), Hanna Gerdes (L) och Micke Seid (MP) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordförande Torun Boucher m.fl. (V) och Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår:
 - 1 Att förslaget till biblioteksplan 2022-2025 godkännes delvis
 - 2 Att utbyggnaden av nodbibliotek inte får ske på bekostnaden av de lokala biblioteken
 - 3 Att barnlitteraturen delvis undantas från den gemensamma samlingen
 - 4 Därutöver anføres följande:

Förslaget på biblioteksplan för 2022-2025 är en genomarbetad och gedigen produkt som bygger på ett arbetssätt där man lyssnat på Stockholmarnas erfarenheter och behov av biblioteksverksamheten i staden. Biblioteksplanen är fylld av berättelser som visar på hur viktigt biblioteket är som samhällsinstitution och hur stolta vi ska vara över den fantastiska biblioteksverksamhet vi har idag.

Staden växer, biblioteksbesökarnas och läsarnas beteendemönster har förändrats kraftigt över tid vilket fodrar att biblioteken behöver anpassa sin verksamhet för att möta stockholmarna på ett bättre sätt. Vi delar därför biblioteksplanens lovvärda ambition om att göra biblioteken mer relevanta än någonsin och det finns ett behov av att stärka bibliotekens förutsättningar för att klara av sitt oerhört samhällsviktiga och omfattande uppdrag. Det handlar både om stärkt finansiering och att ta kliv framåt för att Stockholms bibliotek ska ligga i framkant nationellt och hålla högsta möjliga kvalitet.

Vi vill dock vara tydliga med att strategiska förflyttningar behöver ske varsamt och med eftertanke. När biblioteken får ett förändrat uppdrag på strukturell nivå måste man säkerställa att det inte sker på bekostnaden av en likvärdig tillgång till biblioteken för alla Stockholmare oavsett utbildningsbakgrund eller var i staden man bor.

När det gäller de nya strategiska förflyttningar som presenteras i biblioteksplanen är vi i grunden positiva till förslagen, men vi ser att det finns risker och utmaningar som utan noga avvägningar och fullgod finansiering kan leda till oönskade effekter.

Från bibliotekets bestånd till stockholmarnas samling

Det finns flera vinster att göra när biblioteken går från ett lokalt bestånd till en gemensam boksamling. En modern logistikkedja där det blir lättare för användarna att beställa böcker kan innebära förbättrad service och effektiviseringar av biblioteksverksamheten där mängden transporter minskas och resurser frigörs till att förbättra programverksamheten.

Däremot finns det problem och risker med att från lokala bestånd till en så kallad flytande samling. För att en flytande samling ska fungera fullt ut och stärka likvärdigheten behöver beteendemönstret se liknande ut i hela staden, vilket inte är fallet idag. Om boende i innerstaden i högre grad beställer och efterfrågar böcker av olika kategorier än vad boende i våra ytterförorter gör kommer böcker att koncentreras till biblioteken som ligger centralt. Det skulle vara förödande.

Särskilt viktigt är det att barnböcker inte ingår i stadens gemensamma bestånd utan att varje enskilt bibliotek har en barnavdelning där böckerna ingår i det egna beståndet. Det finns skäl till att fundera noggrant vilka andra typer av böcker som bör ingå i bibliotekens egna bestånd för att motverka de negativa sidorna med att ha en flytande samling.

Från biblioteket mitt i byn till bibliotek i hela staden

Vi ställer oss i grunden positiva till att varje stadsdelsområde har ett nodbibliotek som kan erbjuda ett bredare utbud av böcker och programverksamhet. Däremot ställer vi oss starkt kritiska till att den här utvecklingen sker på bekostnad av våra mindre lokala bibliotek.

Biblioteket mitt i byn har inte tappat relevans. Tvärt om menar vi att ett levande lokalt bibliotek i närområdet är viktigare än någonsin. Ett bemannat bibliotek med en god programverksamhet, särskilt för barn och unga, ska vara hjärtat av våra lokalsamhällen där alla medborgare känner sig välkomna. Den här mandatperioden har samhällsservicen i staden försämrats på många platser, särskilt i våra ytterförorter. En reduktion av de lokala biblioteken skulle vara ett dråpslag i det avseendet på många platser.

Vidare går och cyklar många barn och föräldrar till sitt lokala bibliotek för att låna böcker. Hur många av dessa skulle ta sig till ett nodbibliotek en eftermiddag efter förskolan när det lokala biblioteket inte finns kvar eller har minskad tillgänglighet? Att lägga ner, ta bort

bemanningen eller reducera tillgängligheten till dessa skulle skapa oerhört negativa effekter för barnens läsande, läskunnighet och den lokala samhällsservicen som biblioteken är en essentiell del av.

Biblioteksverksamheten har varit nedprioriterad under den här mandatperioden och den grönbå majoriteten har inte ens klarat av att finansiera en renovering av Stadsbiblioteket. Det är mycket oroande givet den ökade kostnadsbild som en utbyggnad av nodbiblioteken skulle innebära. Därför förutsätter vi att biblioteksplanen möts upp av en stärkt finansiering som möjliggör för utvecklingen av nodbiblioteken samtidigt som vi också stärker våra lokala bibliotek.

Från kopieringsrum till samhällsuppdrag

Biblioteken är en plats som många olika typer av människor söker sig till för ärenden som inte har med läsning eller utlån av medier av olika slag att göra. Samhällsservicen som biblioteken erbjuder i form av vägledning, stöd av olika slag och tillgång till datorer, kopiatorer och wi-fi är mycket uppskattad och viktig för många stockholmare.

Vi ställer oss positiva till att den här delen av bibliotekens verksamhet lyfts upp i biblioteksplanen, men vi hade önskat att man tog ett ytterligare kliv och föreslog att varje bibliotek också ska ha ett medborgarkontor. På flera platser är bibliotek och medborgarkontor samlokaliserade och vi anser att det finns goda skäl att höja ambitionsnivån för samhällsservicen för alla stadens bibliotek.

Vidare anger biblioteksplanen att all verksamhetsutveckling bör utgå från att utforma en så inkluderande verksamhet för så många som möjligt. Biblioteket beskrivs som en plats som ska vara inbjudande, trygg och tillgänglig för alla. En plats med tydlig struktur för det trygghetsskapande arbetet - och med ett tydligt uppdrag om att anpassa sig till användarnas behov. Exempelvis lyfts Barnrättsperspektivet på ett tydligt sätt, men däremot lyser HBTQ+ perspektivet med sin frånvaro.

För att biblioteken fortsatt ska kunna bidra till att en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och mångfald så krävs det också att det finns en bredd bland de prioriterade målgrupperna. Biblioteken är samhällsviktig aktör och deras aktiva arbete för hbtq+ personer kan göra stor skillnad för den enskilda att inkluderas i staden. Svensk biblioteks förening har bland annat utformat en

guide för bibliotekens arbete med just hbtq+ frågor, med syfte att inspirera verksamma inom bibliotekssektorn.

Där beskrivs bland annat vikten av ett medvetet inkluderande för att bättre kunna skapa en miljö där alla känner sig välkomna, och trygga. Dit når biblioteken genom kompetensutveckling och normkritiska perspektiv som är viktiga inte vara för det direkta arbetet i biblioteksrummen utan också vid marknadsföring, rekrytering och planering. Att inkludera och synliggöra hbtq+ perspektivet i biblioteksutvecklingen, och prioritera det i föreningens arbete, bör vara en självklarhet. Inte ens biblioteken är fria från hot och våld, och vi har de senaste åren sett flera exempel runt om i landet på när extrema krafter försöker inskränka de mänskliga rättigheterna genom att påverka vilka flaggor som får hängas upp mm.

Beslutsgång

Ordförande Jonas Naddebo (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från Jonas Naddebo (C), Kristina Lutz m.fl. (M), Hanna Gerdes (L) och Micke Seid (MP).

Reservation

Vice ordförande Torun Boucher m.fl. (V) och Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Ersättaryttrande

Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) instämmer i förslag till beslut från vice ordförande Torun Boucher m.fl. (V) och Emilia Bjuggren m.fl. (S).